

IV.

DEN YNGRE JERNALDER.

Fra Slutningen af det 8de Aarh. indtræder der saa store forandringer og nydannelser med hensyn til former og ornamentik, at man er berettiget til at betragte denne sidste del af den forhistoriske tid som et nyt hovedafsnit, *den yngre jernalder* eller, som man ogsaa kalder den, *vikingetiden*. Overgangen er dog ikke ganske brat og pludselig, idet flere former fra den tidligere periode endnu gjenfindes en tid, og der ogsaa i ornamenterne tildels kan paavises en successiv udvikling.

Det er navnlig kjenskabet til de keltiske folk i Irland og Skotland, som har givet stødet til den nye udvikling. Paa den norske vestkyst, saaledes ogsaa i det trondhjemske, findes der hyppig rent irske (eller keltiske) stykker, der maa ansees som importeret gods. Og ved siden deraf findes der ogsaa mange prøver paa hjemligt arbejde, hvori de fremmede mønstre er efterlignede eller tilgodegjorte.

Denne paavirkning fremmedes selvfølgelig fornemmelig ved vikingetogene. Men der kan neppe være tvivl om, at der forud for disse er foregaaet mere fredeligt samkvem, hvorunder nordmænd fra kystegnene har gjort handelsfærder til de keltiske lande. Man er derfor ikke nødt til at sætte periodens begyndelse til efter de første vikingetog kort før 800; tvertimod er der flere omstændigheder, som taler for at regne dens indtræden fra en tid, der ligger noget længere tilbage.

De archæologiske vidnesbyrd godtgjør ligesaa vel som enkelte forhold, der er os bekjendte gennem historiske kilder, at Trøndelagen i denne sidste periode af den forhistoriske tid med hensyn til befolk-

ningens talrighed og ogsaa vistnok med hensyn til dens velmagt maa have indtaget en meget fremtrædende plads i landet. Ligesom fylkernes og skibredernes ringe omfang, navnlig omkring det indre af Trondhjemsfjorden vidner om en tæt befolkning, saa kan man ogsaa drage slutninger i samme retning af det betydelige antal oldfund fra denne tid, som kjendes navnlig fra søndre og nordre Trondhjems amter. Nu hører disse til de rigeste med hensyn til det samlede antal fund. Og hvis man f. Ex. tager hensyn til en af de for perioden mest karakteristiske oldsagtyper, de skaalformede spender, finder man, at nordre Trondhjems amt staar med et betydeligt høiere antal fund end noget andet amt i landet, medens det søndre amt kommer som det tredje i rækken.

Antallet af gravhauger fra denne tidsalder har været overordentligt stort. Paa enkelte steder har der været samlinger af hauger i hundredevis, som ialfald hovedsagelig har skrevet sig fra yngre jernalder. Der er dog nu kun mindre levninger igjen af de flokke af hauger, som fandtes paa Schönings og endnu paa Klüwers tid. Blandt de betydeligste samlinger kan nævnes de paa Romfo i Sundalen, paa Vang og Rise i Opdal, paa Skei i Sparbuen, paa Hunn i Overhallen, paa Ryem i Nærø og paa Hov i Fosnes. Den i bygderne gjængse mening, at saadanne samlinger af grave er minder efter store slag, maa ansees for ganske ugrundet; men saa meget mere er denne store mængde af gravhauger et vidnesbyrd om en talrig befolkning i hedenkommens sidste tider.

I denne periode finder man baade begravelse med ubrændt lig og ligbrand anvendt, og de brændte ben findes ogsaa nedlagte paa forskjellig maade, snart strøede, i regelen sammen med kul, over et større eller mindre stykke af gravhaugens bund og snart nedlagte samlet i et rum mellem stene, undertiden i et formeligt kammer.

Man kunde paa forhaand antage, at skeletbegravelsen var den ældre gravform som en fortsættelse af den i den foregaaende periode anvendte, og dette synes ogsaa for en stor del at bestyrkes ved en betragtning af fundene, idet en hel del fund, som efter gjenstandenes art og former maa ansees for de ældste, hidrører fra skeletgrave. Men herfra er der dog undtagelser, idet enkelte fund, som maa ansees for meget gamle, skriver sig fra gravhaugene med brændte ben. Ved siden

deraf synes der ogsaa i denne henseende at være en lokal forskjel, idet begravelse af ubrændt lig synes at have været almindeligere og maaske ogsaa at have holdt sig længere i kystegnene end i de indre strøg. Ligesom paa andre steder af kysten har ogsaa her begravelser i baade været meget anvendt, især paa havkysten, men ogsaa i de indre fjordegne. Tildels har baaden været stillet i haugen paa sin kjøl og liget nedlagt i den, men ikke sjelden har den ogsaa været hvelvet over det rum, hvori liget har været nedlagt.

Blandt begravelser med baade, som er mere sikkert konstaterede, kan følgende især fremhæves.

Tønnøl i Bjugn. I en rund sandhaug fandtes 2 rækker klinksøm og levninger af selve baadens stevner; i baaden har liget været nedlagt, omgivet af stene. Blandt de nedlagte oldsager kan foruden en skjoldbule og en glat armring af sølv især fremhæves en skaalvegt i en bronzeæske med et blylod. Baade skaalene og æsken er ornamenterede med de almindelige sribede ruder og trekanter.¹⁾

Bjørnes i Overhallen. Klinksømmene laa i række med levninger af træet. Af oldsager fandtes foruden levninger af sverd og spydspids stykker af et dreiet fad af træ, brudstykker af en skaalvegt med et vegtlod af bly og noget skind og tøj, der maaske er af en pose, hvori vegten har været indesluttet.²⁾

Hegge ved Stenkjær. Her var der i 2 hauger murede gravkamre, det ene af eiendommelig form, og over disse maa der have været hvelvet baade, hvilket kunde skjønnes dels af levningerne af træ paa murens kant, dels af at klinksømmene var faldne ned baade inde i kamrene og paa begge sider. I det ene fandtes foruden en jernkjedel og stykker af et sverd en spydspids, hvis fal var forsynet med sølvbelæg og broncenagler samt 2 sæt spillebrikker af glas, hvoraf en er afbildet N. O. 471.³⁾

Snotra i Aafjorden. I fire hauger af sand fandtes her tydelige levninger af baade, og i den ene kunde den skjønnes at have været hvelvet. I alle fandtes dele af skelet. Kun den ene indeholdt et betydeligere fund: en kjedel af grøtsten ved ligets hoved, rester af et

1) Aarsb. 1872, 36.

2) Aarsb. 1874, 49 f.

3) Aarsb. 1869, 14 ff.

sverd, perler af glas og rav og et par skaalformede spender af den ældre form N. O. 647.¹⁾

Valsneset i Bjugn. I en rund sandhaug havde liget været nedlagt i en fordybning i grunden, og derover havde baaden været hvelvet.²⁾

Paa Moksnes i Stjørdalen skal der for 60 aar siden ved gravning i en langagtig haug være fundet tydelige levninger af en baad med høi og spids forstavn og tvert afsluttet bagstavn og spor af 3 tofter og af „dæk“. Forøvrigt fandtes foruden klinksømmene dele af et skelet, et sverd og en spydspids, som ikke er bevaret.

I flere andre tilfælde er klinksømmene fundne i rækker, saaledes som de vilde ligge efter en opraadet baad, uden at der har været levnet noget af dennes træverk.³⁾

De to første af disse fund kan sikkert henføres til periodens tidligere del eller det 9ende aarh. Og det samme kan ogsaa slutes om ialfald det ene af fundene fra Snotra.

Naar man gennemgaar de øvrige fund fra vort omraade, som maa regnes til de ældre, saa vil man som ovenfor nævnt finde, at de fleste, forsaavidt man om dem har tilstrækkelige oplysninger, er gjorte i grave med ubrændt lig. En undtagelse synes det bekjendte fund fra Halsan ved Levanger at danne, forsaavidt beretningen om, at der i træspandet fandtes „smuler af ben“, er paalidelig.⁴⁾ Dette funds ælde godtgjøres baade ved beslagstykkerne i ældre irsk stil (afb. N. O. 631 og 634) og ved træspandet. Dette er forskjelligt fra de spand, som forøvrigt findes i denne periodes begyndelse, ved at det er helt dreiet, men er forøvrigt som almindeligt forsynet med gjorder, hadde og ører af bronze. Et fund fra Eggen i Skogn, ved hvilket der intet er oplyst om ben, viser ogsaa spor af ligbrand. Det indeholder bl. a. levninger af en kjedel af bronze, der har havt en ring af jern under randen, en stegepande og et bret af hvalben, der ved den ene ende er prydet med slyngede linjer i irsk stil. Dette fund hører ogsaa til de ældre.

1) Aarsb. 1873, 17. 1874, 16 ff.

2) Aarsb. 1873 8 f.

3) Se f. ex. Aarsb. 1875, 63.

4) Aarsb. 1869, 36. Et dreiet træspand er ogsaa fundet i en haug paa Farmen i Hedrum, Aarsb. 1887, 30 f. Jf. s. st. fig. 14.

Blandt andre ældre fund kan fremhæves et fra Steinvik i Bjugn.¹⁾ Fundberetningerne er ikke ganske sikre; men der synes at have været et større gravkammer af sten. Ogsaa her har der været et spand eller en bølge af træ, hvoraf kun haddet og ørerne af bronze (med tinbælg) er bevarede. Videre en bolleformet øse af bronze med langt

skaft, og en kasserolle med kortere og bredere skaft²⁾ og større stykker af en kjedel af bronze. Mulig hører ogsaa til fundet en senere paa samme sted fundet skaalformet spende af typen N. O. 647. Baade broncekarrene og hankbeslagene ligner meget tilsvarende stykker i det store fund fra Hoprekstad i Sogn. (Aarsb. 1887, 22.)

Det store fund paa Vold i Overhallen³⁾ er fra en sikker skeletgrav i stort gravkammer. Flere af gjenstandene henfører det utvivlsomt til en tidlig tid, saaledes skaalvegten og ornamentene paa trækarrene og vistnok ogsaa drikkehornet.

Paa Smolan i Sparbuen fandtes sammen med 2 skaalformede spender af typen N. O. 647 og nogle smaa glasperler en ringspende af bronze, der her er afbildet som fig. 20. Den ligner i høi grad spenden fra Croy i Skotland⁴⁾; kun er ornamentene enklere og dyregabene over de runde endepartier er her blevne til ophøiede buer.

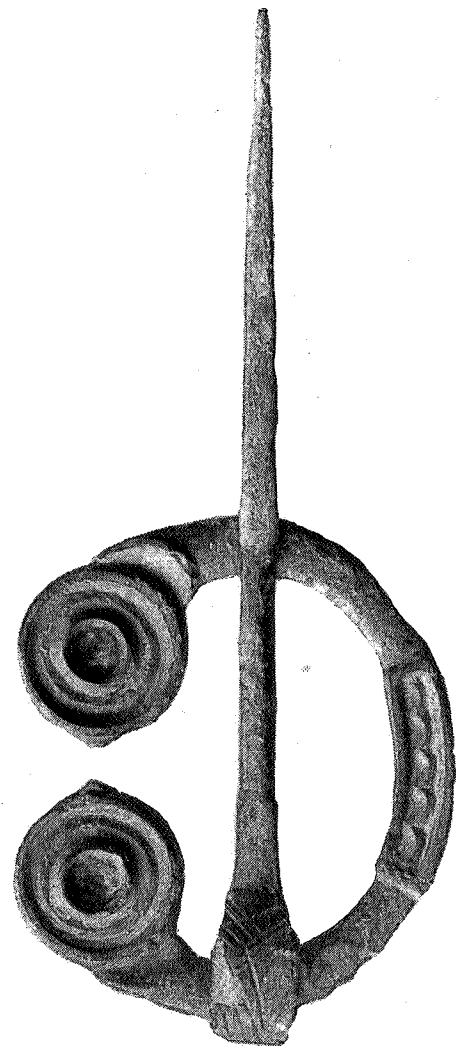

fig. 20. 1/1.

¹⁾ Aarsb. 1894, 138 ff. og fig. 10, 11 og 12.

²⁾ En lignende kasserolle er nylig indkommet til universitetets saml. fra Kamfjord i Sandehered.

³⁾ Aarsb. 1873, 41 ff. Flere stykker af fundet er der afbildede.

⁴⁾ Anderson, Scotland in early christian times II, 23 f. Den skotske er fundet sammen med en mynt fra ca. 800.

Af kjedler af bronze fra yngre jernalder kjendes foruden de ovenfor nævnte fra Steinvik og Eggen ogsaa en i et fund paa Hen i Grytten, Romsdalen; et brudstk. af en saadan blev her fundet sammen med en spende som N. O. 648, en saks, et mundbid m. m. Om gravens form savnes desværre oplysning. Fra et sted i Sundalen (maaske Flatvad) haves en meget liden kjedel, som forøvrigt ligner de almindelige fra y. j.¹⁾

Af skaalvegter haves flere fund foruden de nævnte fra Tønnø, Bjørnes og Vold. Fra Gravraak i Melhus haves rester af en vegtskaal,²⁾ fundet sammen med det N. O. 511 afbildede sverd med indskrift paa hjaltet, der henviser til frankisk oprindelse,³⁾ og nogle flere gjenstande af jern. Stykket sees at have været i sterk ild, hvoraf det maa sluttes at have været en brandgrav. — Paa Vigdal i Bu-viken blev for længe siden fundet en balcestang af en skaalvegt; fundforholdene er ikke oplyste. — Fra Rørvik i Nærø har man en enkelt vegtskaal, der opgives at være fundet sammen med underpladen af en dobbelt skaalformet spende, en spydspids og den N. O. 516 afbildede sverddopsko af bronze. Skaalen tyder dog ved sin form snarere paa at tilhøre ældre jernalder, hvorfor der er grund til at tro, at der her foreligger sammenblanding af fund. — Fra Østborg ved Levanger er 3 grav-

fig. 21. 1/1.

fund, hvoraf de to fra gravkamre med ubrændte ben. Til det ene hører dele af en vegtskaal og laaget af den æske, hvori skaalvegten har været gjemt, begge ornamenterede navnlig med rudede trekanten; desuden et par skaalformede spender, variant af typen N. O. 647, 3 hængesmykker af sølv (hvoraf et er afbildet N. O. 684 og i hosstaaende fig. 21) og 2 af bronze, samt glasperler og nogle lange perler af karneol og bergkrystal.⁴⁾ — Hertil kan ogsaa lægges et større vegt-

¹⁾ Aarsb. 1895, 47.

²⁾ Stykket er tidligere urigtigt bestemt som en del af en kjedel.

³⁾ Jf. Viollet le Duc, Dictionnaire V, 364 ff., hvor et lignende er afbildet.

⁴⁾ Det andet fund indeholdt en spende af den gamle form N. O. 650 og et brudstk. af et vævspyd af ben. — Det tredje fandtes med brændte ben og bestod af et par skaalformede spender af formen N. O. 647. Aarsb. 1894, 141 og 1891, 115.

lod af bly fra Solstad i Børsen, belagt med en i irsk stil ornamenteret plade af forgyldt bronze.¹⁾

Af stykker, som fremviser ren irsk ornamentstil, har man en række fund foruden de allerede ovenfor omtalte fra Halsan, Smolan og Solstad. Til de smukkeste hører den rigt forsirede ringspænde af forgyldt sølv med indsatte ravstykker, der er afbildet som N. O. 697 og 698. Den er fundet etsteds i Snaasen. — Et pragtstykke er ogsaa det N. O. 628 afbildede beslag af forgyldt bronze, som er fundet med vaaben og redskaber af jern paa Romfohjellen i Sundalen.²⁾ Paa Gravem i samme bygd skal der være fundet et nu tabt smykke, der antages at have havt lighed med dette. — Og fra Flatvad i Sundalen haves et kopformet beslagstykke af forgyldt bronze, meget ligt det i Aarsb. 1868 fig. 32 afbildede fra Valle i Setersdalen og det i Loranges

fig. 22. ²/₃.

katalog afbildede fra Flahammer i Lyster. — Paa Hofstad i øvre Stjørdalen er fundet det smukke korsformede beslagstykke, som afbildes her som fig. 22. — Fra Midtlyngen i Horg er et beslag, maaske til et skrin, nu i Nordiska Mu-

seet i Stockholm.³⁾ — Fra Vang i Opdal er et lidet rembeslag af bronze, afb. Aarsb., 1885 fig. 19. — Fra Alstad i Stjørdalen et firkantet beslagstykke af forgyldt bronze, fundet med et par spænder af typen N. O. 648 og en stor samling ganske smaa perler af glas.⁴⁾ — Fra

¹⁾ Afbildet Aarsb. 1884 fig. 9. Om disse skaalvegters ælde se f. ex. Undset i Aarb. f. n. Oldk. 1889, 303 f.

²⁾ Aarsb. 1872, 91.

³⁾ I. Undset i Ch.nia Vidsk. Forh. 1888, hvor stykket ogsaa er afbildet II. fig. 6.

⁴⁾ Aarsb. 1875, 56.

Fulset i Stjørdalen et rundt beslag af forgyldt sølv, der maaske er noget yngre end de fleste andre; det opgives ogsaa at være fundet sammen med 2 spænder af formen N. O. 652.¹⁾ — Yngre turde ogsaa et beslag af bronze være, der er fundet paa Stangerholt paa Ytterøen sammen med en spænde af typen N. O. 638—639 og en samling glasperler.²⁾ — Et beslag af sølv fra Re i Stjørdalen er af S. Müller (Om Dyreornamentiken i Aarb. 1880, hvor et parti af det er afbildet som fig. 67) henført til det 11te aarh. og betegnet som prøve

fig. 23.

paa northumberlandsk stil; da det imidlertid efter antagelig sikre oplysninger er fundet sammen med 2 spænder af typen N. O. 647, kan det utvivlsomt ikke være yngre end det 9ende aarh. og maa vistnok henføres til irsk stil.³⁾ I et fund paa Væø prestegaard i Romsdalen (Lorange 110) forekommer et stykke af en ringspænde af sølv og et beslag af bronze, begge med ornamenter i irsk stil. — Endelig har vi 2 fint orna-

menterede rembeslag fra Island paa Frosta, hvoraf det ene er afbildet over denne afhandling og her gjentaget som fig. 23.⁴⁾

Spænder i den nordisk-irske stil som N. O. 638 og 639, der ellers er meget sjeldne paa vestkysten, forekommer derimod hyppig i det trondhjemske. Fra Nordmøre kjendes kun 1, fra Birkestrand paa Frei (brudstk., Aarsb. 1892, 99). Fra Søndre Trondhjems amt har man en fra Strand i Aaffjorden, ogsaa merkelig ved at den paa

¹⁾ Aarsb. 1871, 60.

²⁾ Aarsb. 1874, 68.

³⁾ Aarsb. 1876, 86.

⁴⁾ Aarsb. 1872, 56.

bagsiden har en indridset runeskrift (Aarsb. 1872, 58) og en meget stor fra Melhus i Melhus pgd., funden i 1815. I det nordiska Museet i Stockholm opbevares en ufuldstændig spende, der opgives funden paa Stranden i Opdal. (I. Undset i Ch.nia Vidsk. Forh. 1888.) Fra Nordre Trondhjem har man foruden den før nævnte fra Stangerholt en fra Tømmeraas i Grong, funden sammen med et par skaalformede spender som N. O. 648 og brudstk. af en kjedel af jern.¹⁾ Paa Moksnes paa Frosta er fundet en svær, rund topramme af en lignende spende, der maa have hørt til de største i sit slags.²⁾ Et topstykke af en saadan spende maa ogsaa en af Schøning beskrevet gjenstand have været, der omtrent ved 1774 blev funden paa Mele i Stjørdalen.³⁾ Fra Hestveiten paa Inderøen haves et lidet topstykke af en lignende spende, fundet med 2 haandlede ringe som N. O. 721, en skaalformet spende som N. O. 648 og 2 nøgler med tapper paa akset (jf. N. O. 454) m. m.⁴⁾ Og et lignende topstykke er fundet paa Tanem i Sparbuen med en større samling vaaben m. m.⁵⁾ Lige udenfor grænsen af vort omraade, fra Vikestad i Bindalen, er den som N. O. 638 afbildede, rigt ornamenterede spende, som tillige er den nordligste kjendte forekomst af denne spendeform. Derhos opbevares i selskabets samling 2 eksemplarer, hvis findested er ukjendt, men som med sandsynlighed kan formodes at være fundne i det nordenfjeldske, det ene kun et brudstykke, den anden fuldstændig og meget svær, med en stor rund topramme. I det hele kjendes isaafald fra det nordenfjeldske altsaa 13 eksemplarer af denne spendeform. Fra det hele land kjendtes 27 ved udgangen af 1895.

Efter Loranges undersøgelser af den yngre jernalders sverd har det vist sig, at ialfald en god del af disse ligesom de ældre irske beslag og smykker er importerede fra udlandet, dog rimeligvis ikke fra de keltiske, men fra frankiske lande. Eftersom de sverdklinger, der findes i vor samling, er blevne afrustedede, viser det sig, at mange har tildels meget rigt og smukt damaseret arbeide (det samme er til-

1) Aarsb. 1873, 38.

2) Aarsb. 1888, 168.

3) Nicolaysen, N. Fornl. 616.

4) Aarsb. 1879, 208.

5) Aarsb. 1878, 286.

fælde med endel spydspidser). Paa nogle findes derhos fabrikmerker, paa to saaledes en indlagt spiral, paa to andre cirkler. Paa andre klinger findes netformede indlægninger som Lorange I, 3 c eller rækker af firkanter med skjærende diagonaler. Endelig findes ogsaa navne, især det velbekjendte VLFBERN. Tydeligt har man dette navn paa et sverd fra Rian i Børsen²⁾, paa et fra Hoaas i Stjørdalen³⁾, et fra Opdal (rimeligvis fra Vang, saml. nr. 752) og et fra ukjendt findested (saml. nr. 72). Enkelte bogstaver, utvivlsomt af det samme navn, kan læses paa sverd fra Jøssund i Aafjorden,⁴⁾ fra Grande i Overhallen⁵⁾ og paa et fra ukjendt findested. Sandsynligvis et andet navn men vanskeligt læseligt findes paa et sverd fra Hoven i Sundalen.⁶⁾ Et fra Mele i Stjørdalen har havt en meget lang indskrift, hvoraf dog nu saagodtsom intet kan læses.

De skaalformede spender hører som bekjendt til de hyppigste oldsagformer fra den yngre jernalder, og de er ikke mindst talrige blandt de trondhjemske fund. Fra det hele land kjendtes i 1895 556 fund med over 900 enkelte stykker. Fra Nordre Trondhjems amt kjendes 79 fund med 133 stykker, fra Søndre Trondhjem 47 fund med 67 stykker og fra Nordmøre og Romsdals fogderier 27 fund med 36 stykker. Fra hele dette omraade kjendes altsaa 236 eksemplarer i 153 fund.

Imellem de forskjellige former af de skaalformede spender er der, som mange fundforhold viser, en tidsforskjel, og i det hele taget er de enkeltskaalede de ældre, og de dobbeltskaalede tilhører periodens senere del.⁷⁾ Formerne N. O. 640 og 643 kjendes her kun i henholdsvis 3 og 5 eksemplarer; de er blandt andet eiendommelige ved at charnier og naaleholder ikke har været anbragte paa selve skaalen, men paa et baand af jern, der har været festet under skaalen efter længden, og hvoraf paa de her kjendte eksemplarer kun en ruststribe er bevaret.

1) A. Lorange, Den yngre Jernalders Sverd, Bergen 1889. Jf. Undset i Vidar 1889, 284 ff.

2) Aarsb. 1879, 220, her findes længere nede paa klingens ogsaa et bogstav indlagt med kobber.

3) Aarsb. 1882, 126.

4) Aarsb. 1883, 91.

5) Aarsb. 1887, 102.

6) Aarsb. 1894, 137.

7) En undtagelse derfra danner vistnok enkeltskaalede af formen N. O. 656, der maa ansees som en af de yngste.

Dog har en enkelt, fra Alstad i Stjørdalen af typen 643, et almindeligt charnier og naaleholder, men festede til skaalens yderste kant, ikke som almindeligt længere inde under den. Den er fundet sammen med en anden spende af typen N. O. 640 med jernbaand og mosaikperler og andre perler af glas og rav m. m.¹⁾ Disse spendeformer maa ganske vist ansees som meget gamle. — Af den ligeledes meget gamle form N. O. 642 kjendes her kun 1 expl., fra Dyva i Stjørdalen²⁾. — Af alle typer af skaalformede spender er den enkeltskaalede N. O. 647 den

fig. 24. 1/1.

aller hyppigste her ligesom i det hele land; alene fra Nordre Trondhjems amt kjendes der omtr. 40 expl. af den. Dernæst kommer i hyppighed den dobbelt-skaalede N. O. 652. Undertiden er der bevaret levninger af snore eller kjeder, hvormed de parvis benyttede spender har været forbundne. I tilfælder, hvor de har været fundne med nogenlunde vel bevaret skelet, sees de at have været anbragte paa brystet.³⁾

De yngre former af disse spender gaar vistnok ned til hedendommens slutning. Af andre nærmest til det 10ende aarh. hørende spendeformer, kjendes der fra det trondhjemske kun et par tre-fligede spender⁴⁾ og ligesaa et par runde spender, hvoriblandt N. O. 669, der

¹⁾ Aarsb. 1886, 117.

²⁾ Aarsb. 1888, 170 og fig. 14.

³⁾ Se f. ex. Aarsb. 1879, 219.

⁴⁾ Fra Verdalen paa Inderøen og Sul i Nærø.

vistnok skrive sig fra denne senere del af den yngre jernalder. Jeg vil her indskrænke mig til som en prøve paa en yngre gravplads lidt nærmere at omtale en samling hauger paa Torggaard og Gjesmohaugen i Klæbu, der har afgivet tilstrækkelig betegnende oldsager. Haugene her bestod væsentlig af sand og havde kullag over større eller mindre dele af bunden og brændte ben blandede med kullet. I en haug fandtes foruden et brudstykke af jern 8 arabiske mynter, prægede i tiden mellem 710 og 863 e. Chr., samt et stykke af en barre af sølv; et par af mynterne var forsynede med hemper af et riflet baand. I en anden haug fandtes et brakteatformet hængesmykke af bronze omtr. som N. O. 683, en liden rund spende af bronze, til hvis charnier der (vistnok senere) ved en ring af sølv er festet en længere naal af sølv (efter N. O. 666 her afbildet som fig. 25), stykker af en sømglatter af glas, tildels halvt smeltede paa baalet, endel glasperler, nogle smaa rembeslag m. m. I en tredje haug fandtes brudstkr. af et enegget sverd og et afhugget stykke af en baandformet sølvbarre. Andre hauger indeholdt mindre karakteristiske oldsager.

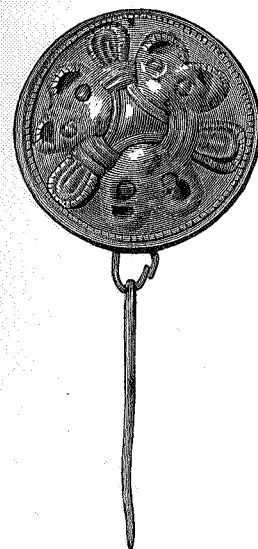

fig. 25. 1/1.

fig. 26. 1/2.

nogle andre fund. Fra Høstad paa Byneset haves et fund af en hel (næsten afslidt) og en halv sølvmynt sammen med to halsringe af sølv, hvoraf den ene her er afbildet som fig. 26, samt et brudstykke

af en stor ringspende af sølv. Den ene mynt, som lader sig bestemme, er præget ved 950 e. Chr. Ved Vernes kirke i Stjørdalen er for længe siden fundet en enkelt, præget 944—945 e. Chr. I det store myntfund paa Kaldal paa Namdalseidet var ogsaa et par arabiske mynter sammen med en mængde angelsachsiske og tyske fra slutningen af det 10ende aarhundrede og en hel del „betalingssølv“ af sønderhuggede ringe m. m.¹⁾

Eiendommelige for det 10ende aarh. er bl. a. fund af smykker af sølv, som især i det sydøstlige Sverige er overordentlig talrige. Disse sager antages at være indkomne ved handelsforbindelser med Orienten, hvorfor de ogsaa ofte som ved det ovenfor nævnte fund paa Høstad findes sammen med arabiske mynter. Endel fund viser, at denne import ogsaa har strakt sig op til det nordenfjeldske Norge. Foruden Høstadsfundet og de omtalte myntfund maa først og fremst nævnes et fund fra Vulu i Strinden som det største af alle. Paa et svaberg, kun bedækket med et tyndt tørvlag fandtes her 4 armringer af guld, 6 halsringe og armringer af sølv og en stor ringspende af sølv. Flere af gjenstandene er afbildede i N. O. 680, 703, 706, 707 og 714. Paa Tøftaaker i Opdal er fundet en stor ringspende af sølv af typen N. O. 680 og ringen af en noget mindre af samme slags. Fra Grøtmo paa Namdalseidet haves en noget mindre ringspende af sølv af samme type, efter opgivende fundet sammen med vaaben i en gravhaug.²⁾ Herhen kan vel ogsaa regnes en armbøile af sølv, funden 1701 paa Klungervik i Leka pgd. i en haug sammen med perler, et bret af ben og klinksøm, som blev nedsendt til Kjøbenhavn.³⁾

Den oversigt, som jeg her med de grændser for arbejdsomfang, som er betinget af det hele skrifs plan, har kunnet give af de archæologiske forhold i det nordenfjeldske i den yngre jernalder, har maattet blive meget ufuldstændig. Stoffet er rigt, ikke mindst for denne landsdels vedkommende, og indbyder til bearbejdelse fra mange

1) Se mine oplysninger om fundet i Vidsk. Skr. 1878.

2) Nicolaisen, N. Fornl. 651.

3) Undset, Norske Oldsager i fr. Mus. 49 f.

sider. Her har jeg alene kunnet fremhæve enkelte træk af det betydelige materiale. Men allerede deraf vil det fremgaa, at Trøndelagen i vikingetiden har havt en fremtrædende plads mellem landsdelene, som er fortsat gennem den ledende stilling, som landskabet indtager i den første del af den fuldt historiske tid.